

Agnieszka Zatorska (Łódź)

POLSKIE I SŁOWEŃSKIE PREDYKATORY KAUZATYWNE Z NAZWĄ BARW W PARAFRAZIE

Przedmiotem artykułu są jednostki predykatywne klasyfikowane jako kauzatywne, pozwalające na ujawnienie nazwy barwy w parafrazie. Słownictwo dotyczące barw doczekało się bardzo wielu opracowań¹. Dla niniejszego artykułu szczególnie cenne są obserwacje poczynione przez Alinę Kreisberg na temat polskich i włoskich czasowników utworzonych od nazw barw [Kreisberg 2000; Chrzanowicz 2000: 189–198]. Jan Grzenia, pisząc o problemach opisu semantycznego leksemów należących do pola wyrazowego barw, jako podstawowe w polu semantycznym traktuje nazwy: **biały, szary, czarny, żółty, pomarańczowy, czerwony, brązowy, niebieski, zielony** oraz ewentualnie **fioletowy i różowy** [Grzenia 1993]. Analizowane jednostki predykatywne nie zostały ograniczone przez podany zbiór. Wymienione leksemy – przymiotniki określające kolory – jako elementy parafrazy struktury semantycznej badanych predyktorów stanowią jedynie punkt wyjścia. Kryterium doboru jednostek predykatywnych poddanych analizie wyznaczają przede wszystkim słowniki: *Uniwersalny Słownik Języka Polskiego PWN* oraz SSKJ².

Autorzy zajmujący się kauzatywnością są na ogół zgodni co do tego, iż elementem wspólnym dla tej ogromnej klasy jest obecność znaczenia ‘powodować’. K. Terminińska wskazała na obecność w strukturze semantycznej czasowników kauzatywnych dwu argumentów zdarzeniowych; przyczyny i skutku [Terminińska 1983]. M. Korytkowska, badając zjawisko braku wypełnienia pozycji argumentowej na przykładzie klasy czasowników opartych o strukturę se-

¹ Do klasycznych dla tej tematyki prac należy książka Berlina i Kaya [Berlin, Kay 1969], w językoznawstwie polskim R. Tokarskiego [Tokarski 1995]. Analizę składniowo-semantyczną nazw barw w języku polskim zawiera książka M. Ampel-Rudolf [Ampel-Rudolf 1994]. Szersze tło słowiańskie uwzględnia artykuł H. Wróbla [Wróbel 1978]. Na Uniwersytecie Warszawskim prowadzono prace nad semantyką porównawczą nazw barw. Studia prowadzono w zespole międzynarodowym we współpracy z wieloma ośrodkami za granicą. Plonem tej pracy są dwa tomy pod red. R. Grzegorzczkovej i K. Waszakowej [Studia].

² Korzystam ze źródeł w wersji elektronicznej: *Uniwersalny Słownik Języka Polskiego PWN*, 2004 (dalej: Słownik); *Slovar slovenskega knjižnega jezika*, elektronska izdaja, SAZU In ZRC SAZU, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša in avtorji, Ljubljana 2000 (dalej: SSKJ).

mantyczną jednostek kauzatywnych, wskazała na to, iż ów predykat kauzatywny, będący podstawą tej klasy, „otwiera miejsca dla dwóch argumentów propozycyjalnych: $P \square$ powoduje/sprawia, że $P \square$ ” [Korytkowska 2004: 9]. Także H. Wróbel dla potrzeb opisu słowotwórczego czasowników odprzymiotnikowych pisze o formacjach kauzatywnych: „Ich struktura semantyczna jest następująca: X powoduje, że Y staje się F (X działa tak na Y, że Y nabywa cechę F), np. X czerni Y ‘X powoduje, że Y staje się czarne’” [Wróbel 1999: 571].

Analizowane w niniejszym artykule czasowniki wpisują się w strukturę semantyczną tworzoną przez predykat kauzatywny. Powierzchniowa syntaktyczna realizacja jest najczęściej kondensacją treści predykatywnych, które ją budują. Zgadzam się tu z H. Wróblem, że „czasowniki te są syntetycznymi ekwiwalentami struktur bardziej rozczłonkowanych, np. *Jan bieli ścianę* = *Jan czyni ścianę białą* = *Jan powoduje, że ściana staje się biała*” [Wróbel 1999: 571]. Kryterium doboru analizowanych czasowników wyznacza parafraza. Na przykład predyktor *czzerwienić*, np. *Zachód czerwieni niebo* jest zaliczony do materiału w oparciu o swoją parafrazę *To, że słońce zachodzi, powoduje, że niebo staje się czerwone*. Zgodnie z przyjętym w tej pracy modelem składni semantycznej zjawiska językowe rozpatrywane są na dwóch płaszczyznach: treści, sensu i na płaszczyźnie formalnej, składniowej [Karolak 1984]. Na poziomie semantycznym wyróżniamy predykaty wraz z implikowanymi przez nie argumentami, na płaszczyźnie syntaktycznej odpowiadają im jednostki języka – predykatory [Korytkowska 1992].

Czasowniki polskie i słoweńskie funkcjonują w ramach kategorii aspektu. W związku z tym przyjmuję model, w którym obok typu rezultatywnego, np. *Jan zaczernił kartkę* = *Jan spowodował, że kartka jest czarna*, gdzie wyrażona jest rezultatywność, osiągnięcie danego stanu, wyróżnia się jednostki teliczne, określające w ramach kategorii możliwości dążenie do osiągnięcia danego stanu, np. *Jan czerni kartkę* = *Jan powoduje to, że kartka staje się czarna* [Korytkowska 2004: 10].

Artykuł składa się z trzech części. W pierwszej przedstawiono zbiór czasowników kauzatywnych, których parafraza umożliwia ujawnienie przymiotnika określającego barwę. Zbiór składa się z dwu podzbiorów – czasowników polskich i słoweńskich. Wskazano podobieństwa i niewielkie różnice między zbiorami dla obu języków.

Druga część poświęcona jest budowie słowotwórczej omawianych czasowników. Interesujący jest repertuar prefiksów w kauzatywnych formacjach odczasownikowych oraz ich funkcja semantyczna w obu językach.

Trzecia część poświęcona jest zagadnieniom składniowym. Opis w tej części oparto o założenia składni semantycznej [Karolak 1984].

1. Zbiór kauzatywów, dla których możliwa jest parafraza z nazwą barwy w języku polskim i słoweńskim.

Czasowniki uporządkowane są według przymiotników koloru występujących w parafrazach. Verba przedstawiono po wspólnym dla danej grupy przymiotniku z parafrazy. Jako pierwszy podano czasownik niedokonany, a następnie wymieniono pochodne od niego formacje, przede wszystkim prefiksalne. Leksemom towarzyszą artykuły hasłowe ze słowników lub fragmenty tych haseł istotne dla opracowywanego tutaj tematu. Na rozbieżność wyników opisu leksykograficznego i semantyczno-składniowego zwracali już uwagę liczni badacze [Szumska 2006: 51]. Kryterium rozstrzygającym dla zaliczenia jednostki do zbioru jest parafraza. Obecność w Słowniku traktuję jako kryterium uzupełniające.

1.1. Zbiór predykatorów w języku polskim.

BIAŁY – **bielić** 1. ‘malować mlekiem wapiennym zwłaszcza świeże tynki w budynkach, płoty itp.; białkować’: *Bielić mieszkanie, ściany. Bielić drzewa*; 2. *chem. techn.* ‘poddawać procesowi uszlachetniania różne produkty, np. tłuszcz, cukier, papier, wyroby włókiennicze, przez podniesienie ich stopnia białości lub bezbarwności’: *Bielić płótno na słońcu*; **pobielić** – **pobielać** 1. ‘pomalować (malować) na białą (zwykle wapnem), posypać (posypywać), pokryć (pokrywać) czymś białym’: *Malarz pobielił ściany*; 2. *książk.* ‘uczynić (czynić) coś białym, bladym, jaśniejszym niż było’: *Świt pobielił dachy*; **rozbielić** – **rozbielać** *książk.* a) ‘nadać (nadawać) jaśniejszy odcień przez dodanie białej farby’: *Rozbielić tło obrazu*; b) ‘uczynić (czynić) jaśniejszym, rozjaśnić (rozjaśniać), rozświetlić (rozświetlać)’: *Świt rozbielił wnętrze pokoju*; **ubielić** 1. ‘uczynić białym, pokryć, posypać czymś białym; rzadziej: pomalować na białą (najczęściej wapnem); pobielić’; 2. *książk. przen.* ‘pokryć siwizną, sprawić, że ktoś siwieje’: *Wiek ubielił mu skronie*; **wybielić** – **wybielać** 1. ‘uczynić (czynić) coś białym, bielszym, poddając działaniu środków naturalnych (np. słońca, wody) lub sztucznych; odbarwić (odbarwiać)’: *Kwas cytrynowy wybielił jej ręce*; 2. ‘wymalować na białą, najczęściej wapnem; pobielić’; 3. *przen.* ‘obronić (bronić) kogoś przed zarzutami, uniewinnić (uniewinniać), usprawiedliwić (usprawiedliwiać), wytłumaczyć (tłumaczyć)’: *Obronca starał się wybielić oskarżonego*; **zabielić** – **zabielać** 1. *książk.* ‘pokryć (pokrywać) coś czymś białym’: *Śnieg zabielił dachy*; 2. *kulin.* ‘dodać (dodawać) mleka lub śmietany do zupy, sosu, kawy itp.’: *Zabieliła barszcz śmietaną*.

BRAZOWY – **brązować** a) ‘nadawać kolor brązowy’: *Słońce brązowiło twarz*; b) *przen.* ‘oceniać kogoś, coś bezkrytycznie, zbyt idealizować; brązować’.

CZARNY – **czernić** ‘malować na czarno, czynić czarnym’: *Czernić brwi, rzęsy*; **poczernić** ‘pokryć coś czarną farbą, pomalować na czarno’: *Poczernić*

wąsy, brwi; **przyczernić** – **przyczerniać** ‘sprawić (sprawiać), że coś jest nieco czarniejsze; przyciemnić (przyciemniać)’: *Przyczerniać wąsy, brwi. Przyczernić tło obrazu; uczernić książk.* a) ‘ufarbować, pomalować coś na czarno (zwykle włosy, zarost lub brwi)’: *Uczernić wąsy*; b) ‘pobrudzić coś czymś czarnym’: *Uczernić sobie twarz sadzą; zaczernić – **zaczer니아ć** *książk.* ‘nadać (nadawać) czemuś czarną lub bardzo ciemną barwę’: *Chmury zaczerniały horyzont. Rysownik zaczerśnia karton węglem, po czym kredą szkicuje twarz.**

CZERWONY – **czzerwienić** ‘nadać czemuś barwę czerwoną, malować na czerwono, czynić czerwonym; rumienić’: *Zachód czerwieni chmury; zaczerwienić – **zaczerwieniać** ‘nadać czemuś czerwoną barwę, zabarwić coś na czerwono’: *Krew zaczerwieniła bandaż.**

RÓŻOWY – **różowić** ‘nadać czemuś różową barwę, czynić różowym’: *Świt różowił niebo; zaróżowić ‘nadać czemuś różową barwę’: *Mróz zaróżowił policzki.**

SREBRNY – **srebrzyć** *chem. techn.* ‘pokrywać przedmioty [...] cieniutką warstewką srebra’; **osrebrzyć** – **osrebrzać** *poet.* ‘nadać (nadawać) czemuś srebrzystą barwę, srebrzysty połysk; posrebrzyć (posrebrzać)’: *Księżyc osrebrzał taflę jeziora; posrebrzyć – **posrebrzać**; *poet.* ‘spowodować (powodować), że coś wydaje się srebrnym, nabiera srebrzystego połysku; osrebrzyć’: *Księżyc posrebrza wierzchołki drzew. Lekkie podmuchy bryzy posrebrzały powierzchnię wody; wysrebrzyć – **wysrebrzać** *poet.* ‘nadać (nadawać) czemuś srebrzystą barwę, srebrzysty połysk; osrebrzyć (osrebrzać)’.**

ZIELONY – **zazielenić** – **zazieleniać** 1. ‘spowodować (powodować) nabranie przez coś zielonej barwy, ubrudzić (brudzić) coś na zielono’: *Zazielenić ręce trawą, zielonym tuszem*; 2. *książk.* ‘zasiać (siać), posadzić (sadzić) gdzieś dużo roślin, drzew’: *Zazielenić plac, skwer, dzielnicę.*

ZŁOTY – **złocić** *przen.* ‘nadać czemuś złotą barwę, złocisty połysk’; **ozłocić** – **ozłacać** *przen.* (dziś żywa) ‘nadać czemuś złotą barwę, złoty blask’; **pozłocić** – **pozłacać** *przen.* *Zachodzące słońce pozłociło korony drzew; wyzłocić – **wyzłacać** ‘pokryć warstwą złota; pomalować na złoty kolor; pozłocić’ *przen.* *Słońce wyzłociło polanę.**

ŻÓŁTY – **żółcić** ‘czynić żółtym, nadawać czemuś żółty kolor’: *Tytoń żółci palce; przyżółcić ‘lekko zabarwić na kolor żółty, spowodować lekkie żółknięcie czegoś’; **zażółcić** – **zażółcać** ‘spowodować (powodować) nabranie przez coś żółtego koloru, ubrudzić (brudzić) coś na żółto’: *Tytoń zażółcił czubki palców.**

Uniwersalny Słownik PWN nie notuje causativum z przymiotnikiem *niebieski* w parafrazie. W bazie danych Słownika znajduje się jedynie hasło **niebiesz-**

*czyć się*³. Podobnie znaczenie rezultatywne z elementem znaczeniowym *szary* znajduje potwierdzenie w haśle *przyszarzały*⁴. Słownik podaje hasło *zrudziały*⁵, nie poświadcza causativum z parafrazą dla koloru *rudy*.

1.2. Zbiór predyktorów w języku słoweńskim.

BEL ‘biały’ – *beliti -im* ‘bielić’ nedov., 1. pokrivati (stene) z beležem ali z belilom ‘pokrywać ściany wapnem albo białą farbą’: *beliti hišo, stene* ‘bielić dom, ściany’; *obeliti -im* ‘ubielić’ dov., 1. narediti kaj bolj belo ali razbarvati ‘uczynić coś bardziej białym’: *obeliti perilo, platno* ‘ubielić bieliznę, płótno’; *obeliti rjuhe na soncu* ‘ubielić prześcieradła na słońcu’ / *obeliti lase* ‘pobielić włosy’; *pobeliti -im* ‘pobielić’ dov., 1. pokriti (stene) z beležem ali z belilom ‘pokryć ściany wapnem albo białą farbą’: *pobeliti hišo, sobo* ‘pobielić dom, pokój’; *svetlo pobeliti* ‘jasno pobielić’; pren. *sneg je pobelil hribe* ‘śnieg pobielił góry’; 2. narediti kaj bolj belo ali razbarvati ‘uczynić coś bardziej białym albo odbarwić’; *obeliti: sonce pobelil platno* ‘słońce pobielil płótno’; *razbeliti -im* ‘rozbielić’ dov., 1. močno segreti ‘mocno rozgrzać’: *razbeliti olje, železo* ‘rozgrzać do białości olej, żelazo’; *razbeliti peč za peko* ‘rozpalić piec do białości’; ekspr. *poletno sonce je razbelilo ozračje* ‘letnie słońce rozpaliło do białości powietrze’; 2. nav. ekspr. povzročiti občutek velike toplote ‘spowodować odczuwanie wielkiego gorąca’; *ubeliti -im* ‘ubielić’ dov. star. *obeliti: ubeliti platno* ‘ubielić płótno’ / *skrbi ubelijo lase* ‘troski biela włosy’.

ČRN ‘czarny’ – *črniti -m* ‘czernić’ nedov., delati kaj črno ‘czynić coś czarnym’, temno ‘ciemnym’: *črniti čevlje* ‘czernić buty’; *črniti lase* ‘czernić włosy’; *počrniti -im* ‘poczernić’ dov., 1. narediti kaj črno ‘uczynić coś czarnym’, temno: *počrniti obrvi, trepalnice* ‘poczernić brwi, rzęsy’; / ekspr. *mrak je počrnil dolino* ‘zmrok poczernił dolinę’ // ekspr. narediti kaj umazano ‘uczynić coś brudnym’: *deževnica in blato sta kamen počrnila* ‘woda deszczowa i błoto ubrudziły kamień’; *pričrniti -im* ‘oczernić’ dov., nar. dolenjsko povedati kaj slabega o kom, zatožiti koga ‘powiedzieć coś złego o kimś, oskarżyć kogoś’; očrniti ‘oczernić’: *nekdo nas je pričrnil* ‘ktoś nas oczernił’; *začrniti -im* ‘zaczernić’ dov., narediti kaj črno, temno ‘uczynić coś czarnym, ciemnym’: *gost dim je začrnil kuhinjo* ‘gęsty dym zaczął kuchnię’.

MODER ‘niebieski’ – *modriti -im* delati kaj modro ‘czynić coś niebieskim’: *modriti zid* ‘czynić ścianę niebieską’; *pomodriti -im* narediti kaj modro ‘uczynić

³ *niebieszczyć się* książk. ‘odcinać się od tła niebieską barwą, rzucać się w oczy niebieskim zabarwieniem; niebieszczeć, niebiescić się, niebiescieć’: *Niebieszczą się kwiatki lnu. Wśród łąk niebieszczy się wstęga rzeki*.

⁴ *przyszarzały* książk. ‘taki, który stał się (lekko) szary pod wpływem czegoś’: *Przyszarzała twarz. Przyszarzałe ściany kuchni. Trawniki, liście przyszarzałe od kurzu*.

⁵ *zrudziały* książk. ‘taki, który stał się rudy, przybrał rudy odcień, stracił swój kolor, zwykle wskutek działania słońca, powietrza; spłowiwały’: *Zrudziała czerń sukienki. Zrudziały kombinezon*.

coś niebieskim': *te tekočine snov pomodrijo* 'te płyny uczyniły substancję niebieską'.

RDEČ 'czerwony' – **rdečiti -im** nedov., 'czerwienić' delati kaj rdeče 'czynić coś czerwonym': *veter ji je rdečil lica* 'wiatr czerwienił jej twarz'; *ogenj jim je rdečil obraze* 'ogień czerwienił im twarz'; *večerno sonce že rdeči gore* 'wieczorne słońce już czerwienił góry' / *kri mu je rdečila srajco* 'krew czerwieniła mu koszulę'; **pordečiti -im** 'uczynić czerwonym, zaczerwienić' dov., narediti kaj rdeče 'uczynić coś czerwonym': *kri mu je pordečila obvezo* 'krew zaczerwieniła mu bandaż'.

RJAV 'brązowy' – **rjaviti -im** 'brązować' nedov., delati kaj Javo 'czynić coś brązowym': *sonce je rjavilo njeno kožo* 'słońce brązowało jej skórę'; **porjaviti -im** dov., narediti kaj Javo 'uczynić coś brązowym': *južno sonce mu je porjavilo kožo* 'południowe słońce pobrązowało jego skórę'.

RUMEN 'żółty' – **rumeniti -im** 'żółcić' nedov., delati kaj rumeno 'czynić coś żółtym': *rumeniti zid* 'czynić mur żółtym' / *sonce je rumenilo listje dreves* 'słońce pożółciło liście drzew'; **porumeniti -im** 'pożółcić, zażółcić' dov., narediti kaj rumeno 'uczynić coś żółtym': *čas je porumenil listine, zidove* 'czas uczynił liście, mury żółte' / knjiž. *luna je s svojim svitom porumenila pokrajino* 'księżyc swym światłem uczynił okolicę żółtą'.

SINJI 'niebieski, błękitny, modry' – **sinjiti -im** 'niebieszczyć'⁶ nedov., knjiž. delati kaj sinje 'czynić coś niebieskim', *svetlo modro* 'jasnoniebieskim': *svetloba je sinjila pepel v kaminu* 'światło niebieszczyło popiół w kominku'.

SIV 'szary, siwy' – **siviti -im** nedov., knjiž. delati kaj sivo 'czynić coś szarym, siwym': *megla sivi dan* 'mgła bieli (?) dzień, czyni dzień szarym, siwym' / *otroci mu sivijo lase mu povzročajo velike skrbi* 'dzieci sprawiają przez wielkie troski, że jego włosy siwieją'.

SREBRN 'srebrny' – **srebriti -im** 'srebrzyć' nedov., ekspr. delati kaj po barvi podobno srebru 'czynić podobnym do srebra': *slana je srebrila travnik* 'szron srebrzył łąkę'; **posrebriti -im** '???' dov., // ekspr. narediti kaj po barvi podobno srebru 'uczynić podobnym do srebra': *čez noč je slana posrebrila dolino* 'przez noc szron posrebrzył dolinę'; *lunini žarki posrebrijo reko* 'promienie księżyca srebrzą rzekę'.

ZELEN 'zielony' – **zeleniti -im** 'zielenić' nedov., delati kaj zeleno 'czynić coś zielonym': *pomlad je zelenila gozd* 'wiosna zieleni las' *ozelenjevati* 'zazieleniać': *umetno zeleniti dele puščav* 'umiejętnie zazieleniać pustkowia'; **pozele-niti -im** 'uczynić zielonym' dov., narediti kaj zeleno 'uczynić coś zielonym': *pomlad je pozelenila travnike* 'wiosna uczyniła łąki zielone/zazieleniła łąki'.

⁶ Takie tłumaczenie czasownika *sinjiti* na j. polski podaje B. Ostromecka-Frączak [Ostromecka-Frączak 1996: 453].

ZLAT ‘złoty’ – **zlatiti -im** ‘złocić’ nedov., ekspr. delati kaj po barvi podobno zlatu ‘czynić coś barwy podobnej do złota’: *jesen zlati gozdove* ‘jesień złoci lasy’; *zahajajoče sonce zlati valove* ‘zachodzące słońce złoci fale’; *zarja je zlatila nebo* ‘zorza złoci niebo’ • ekspr. *ta dejanja zlatijo življenje ga delajo lepega, prijetnega* ‘te działania złocą życie, czynią je pięknym, przyjemnym’; **ozlatiti -im** ‘ozłocić’ dov., redko *pozlatiti: sonce je ozlatilo robove oblakov* ‘słońce ozłociło krawędzie obłoków’; **pozlatiti -im** ‘pozłocić’ dov., ekspr. narediti kaj po barvi podobno zlatu ‘uczynić barwy podobnej do złota’: *jesen pozlati gozd* ‘jesień pozłoci las’, *vinograd* ‘winnicę’; *sonce je pozlatilo vrhove gor* ‘słońce pozłociło wierzchołki gór’.

1.3. Porównanie zbiorów czasowników kauzatywnych z nazwą koloru w parafrazie w obu językach.

Zbiór polskich i słoweńskich kauzatywów z nazwą barwy w parafrazie wykazuje wiele podobieństw. W obu językach nie są tworzone jednoelementowe kauzatywa werbalne z następującymi przymiotnikami w parafrazach: *fioletowy* słow. *violeten*, *vijoličen*, *vijoličast* oraz *pomarańczowy* słow. *pomarančast*, *oranžast*. Również dla obu języków wspólny jest brak możliwości utworzenia causativum z *rud* ‘rudy’ w parafrazie.

Różnice między porównywanymi zbiorami w obu językach są nieznaczące. Język polski pozwala na utworzenie czasownika kauzatywnego *różowić* / *zaróżowić* z nazwą koloru *różowy* w parafrazie, podczas gdy w materiale słoweńskim nie odnotowano przykładów czasowników kauzatywnych z przymiotnikiem *roza* ‘różowy’ w parafrazie. Polski materiał nie poświadcza causativum z przymiotnikiem *niebieski* w parafrazie, gdy w słoweńskim występują czasowniki: *modriti* ‘czynić coś niebieskim’ oraz *sinjiti* ‘czynić coś niebieskim’. Charakterystyczna jest sytuacja, gdy brak możliwości wyrażenia parafrazowanej treści przez jednostkę werbalną syntetyczną w jednym z języków. Wówczas treść może być wyrażana przez jednostkę analityczną. Sytuację taką ilustruje słoweński czasownik *siviti* ‘czynić coś szarym, siwym’, któremu w języku polskim odpowiadają zwroty *czynić szarym*, *czynić siwym*.

2. Prefiksy modyfikujące znaczenie formacji kauzatywnych⁷.

2.1. Formacje prefiksalne występujące w polskim materiale.

⁷ W niniejszym artykule, ze względu na niewielki zakres podjętych badań, poprzestano na inwentarzu prefiksów i zasygnalizowaniu ich funkcji. Dla dalszego opisu postuluję się uporządkowanie prefiksów i formacji prefiksalnych w klasy tworzone ze względu na funkcję semantyczną.

Dla języka polskiego H. Wróbel wyróżnił trzynaście rodzajów prefiksów, które uzupełniają treść kauzatywnego czasownika odprzymiotnikowego. Badany materiał poświadcza następujące prefiksy:

2.1.1. Czasowniki z prefiksem *o(b)-* reprezentowane są przez predykatory *osrebrzyć* – *osrebrzać* (z kwalifikatorem *poet.*), np. *Księżyc osrebrzył łękę* oraz *ozłocić* – *ozłacać* (z kwalifikatorem *przen.*), np. *Słońce ozłociło horyzont*. Kauzatywa z tym prefiksem są interpretowane jako oznaczające działanie całkowite, charakteryzujące się zupełnością [Wróbel 1999: 572]. Taka interpretacja znaczenia dotyczy również wymienionych czasowników. Zdanie *Księżyc osrebrzył łękę* można sparafrazować przez frazę *Księżyc oświecił całą łękę i to spowodowało, że cała łąka wygląda jak pokryta srebrem/jak srebrna*.

2.1.2. Czasowniki z prefiksem *po-* w polskim materiale to: *pobielić* – *pobiełać*, np. *Malarz pobiełił ściany*; *poczernić*, np. *Charakteryzator poczernił brodę aktora*; *posrebrzyć* – *posrebrzać* (z kwalifikatorem *poet.*), np. *Światło księżyca posrebrzyło taflę wody*; *pozłocić* – *pozłacać* (z kwalifikatorem *przen.*), np. *Proień zachodzącego słońca pozłocił wierzchołki drzew*. Czasowniki kauzatywne z prefiksem *po-* dla grupy verbów z nazwą koloru w parafrazie wskazują na powodowanie nabycia barwy przez obiekt, np. *X poczernił brodę aktora* = *X spowodował, że broda aktora stała się czarna*, ale także wprowadzają znaczenie ‘pokrycia powierzchni danym kolorem’, np. *Charakteryzator poczernił ciała aktorów maścią*; *Malarz pobiełił ściany i poczernił listwy*.

Formacja utworzona od przymiotnika *żółty* z prefiksem *po-* poświadczona jest przez hasło **pożółkły**⁸. Wątpliwe i rzadkie wydaje się causativum *pożółcić*, np. **Jan pożółcił palce* (?). Możliwe są frazy *Butelka pozieleniała od glonów* lub *pozieleniała szyba*, *pozieleniała* ‘zepsuta’ *żywność*⁹. Jednak system języka polskiego nie dopuszcza causativum *pozielenić* w znaczeniu **X pozielenił butelkę / ściany akwarium*.

2.1.3. Czasowniki z prefiksem *przy-* oznaczają powodowanie cechy w stopniu osłabionym [Wróbel 1999: 573]. Nadawanie barwy o mniejszej intensywności lub z mniejszą intensywnością określają także kauzatywa kolorów: *przyczernić*, np. *Dym przez lata przyczernił belkowane ściany*. *Wizerunek nazwano Czarną Madonną, chociaż w rzeczywistości twarze Madonny i Dzieciątka były jasne, a przyczernił je stary werniks*.

2.1.4. Czasowniki z prefiksem *roz-* reprezentowane są przez predyktor kauzatywny *rozbielić* ‘nadać jaśniejszy odcień przez dodanie białej farby’, np. *Artysta rozbielił tło obrazu*. *Projektant rozbielił czerwień płaszcza*. *Wizażystka rozbieliła kolory używane do makijażu*.

⁸ **pożółkły** *książk.* ‘taki, który pożółkł, stał się żółty’: Pożółkłe liście. Pożółkły papier. Pożółkłe od nikotyny palce.

⁹ Hasło **pozieleniały** w [Słownik].

2.1.5. Czasowniki z prefiksem *u-* traktuje H. Wróbel jako najbardziej rozpowszechniony typ kauzatywnych formacji odprzymiotnikowych. Według tegoż autora prefiks *u-* podkreśla metodyczne i celowe działanie agensa [Wróbel 1999: 573]. Polskie czasowniki kauzatywne z nazwą barw w parafrазie tworzone przy udziale prefiksu *u-* to: *ubielić*, np. *Kucharka ubielila czubek tortu bitą śmietaną*, oraz *uczernić*, np. *Jednocześnie uczernił swoją brodę, wcześniej siwą*.

2.1.6. Derywaty czasownikowe z prefiksem *wy-* poświadczają predykatory: *wybielić* – *wybielać*, np. *Najskuteczniej wybieli zęby dentysta*; *wysrebrzyć* – *wysrebrzać*, np. *Szampon do blond i siwych wysrebrza włosy*; *wyzłocić* – *wyzłacać*, np. *Puder brązujący pięknie wyzłoci karnację*. Formacje kauzatywne z prefiksem *wy-* wskazują na wysoką efektywność nazywanego działania [Wróbel 1999: 573].

2.1.7. Formacje z prefiksem *za-* są licznie reprezentowane wśród analizowanych czasowników *zabielić* – *zabielać*, np. *Śnieg zabielil miasto w ciągu kilkudziesięciu minut. Sypały grube i mokre płatki*; *zaczernić* – *zaczerniać*, np. *Artysta zaczernił jednak wszelkie nazwy, zyskując interesujący efekt estetyczny. Jeden z czytelników pierwszego wydania zaczernił inkaustem informację o papieżu Aleksandrze II*; *zaczzerwienić* – *zaczzerwieniać*, np. *Mróz zaczzerwienia twarz*; *zazielenić* – *zazieleniać*, np. *Świeżo posadzone świerki i jałowce bardzo szybko zazielenią teren*; *zażółcić* – *zażółcać*, np. *Wieszak na ręczniki po lakierowaniu nie nadawał się do niczego, oprócz zeszlifowania – lakier zażółcił paśki*.

2.2. Formacje prefiksalne w języku słoweńskim.

Funkcje wybranych przedrostków w języku słoweńskim opisał J. Toporišič [Toporišič 2000: 214–223].

2.2.1. Prefiks *o-* tworzy czasownik *obeliti*, np. *Februar je doslej radodarno obelil tudi Maribor* ‘Luty jak do tej pory szczerze pobielił także Maribor’. Toporišič wskazuje na oznaczanie aspektu dokonanego jako jedną z funkcji tego przedrostka. Ujawnia się ona właśnie w użyciach czasownika *obeliti*.

2.2.2. Prefiks *po-* wykorzystywany jest przez liczne kauzatywa z przymiotnikiem koloru w parafrазie, np. *pobeliti*, np. *Snega je toliko, da je pobelil celo Španijo in Italijo* ‘Śniegu jest tyle, że pobielił nawet Hiszpanię i Włochy’, *kjer je toča, debela kot lešnik, povsem pobelila pokrajino* ‘gdzie grad wielkości orzecha laskowego, wszędzie pobielił okolicę; *počrniti*, np. *ko je njenima polsestrama zaradi odrezanih prstov gangrena že popolnoma počrnila obe stopali* ‘Kiedy gangrena, z powodu obcięcia palców, już zupełnie zaczerniła stopy jej przyrodniczych sióstr’; *pomodriti*, np. *Poleg naštetega sem nazadnje dodatno pomodрила nebo* ‘Oprócz wymienionych rzeczy ostatnio dodatkowo „zaniebieszczyłam” niebo’ (autorka zdjęć); *pordečiti*, np. *po tobaganu sem se vozila in sem lepo fino zabila v enega devetletnika. Njemu ni blo nič, jaz sem pa bazen porde-*

čila ‘Zjeżdżałam na zjeżdżalni i „pięknie” uderzyłam w pewnego dziewięcioletka. Jemu nic się nie stało, a ja zaczerwieniłam cały basen’; *porjaviti*, np. *Korzenina je porjavila vodo* ‘Korzeń uczynił wodę brązową’; *porumeniti*, np. *Vrhove je že porumenilo sonce* ‘Słońce już zażółciło szczyty’; *posrebriti*, np. *Mesečina je posrebrila njene lase in ji pobelila kožo* ‘Światło księżyca posrebrzyło jej włosy i pobeliło skórę’; *Prva slana je posrebrila travnike* ‘Pierwszy szron posrebrzył łąki’; *pozeleniti*, np. *Punca je pozelenila kuhinjo* ‘Dziewczyna uczyniła kuchnię zieloną’; *pozlatiti*, np. *Topla jesen je drevje pozlatila* ‘Ciepła jesień pozłociła drzewa’.

Użycie czasowników z prefiksem *po-* wraz z przysłówkami *povsem* ‘zupełnie’ i *popolnoma* ‘całkowicie, w pełni’ podkreśla ich dodatkowe znaczenia i modyfikację treści przez nie wnoszoną. Toporišič obok kategorii aspektu (dokonaności) wymienia następujące funkcje tego przedrostka: ograniczenie na mniejszym obszarze, zdarzenie lub stan w wielu miejscach i w stosunku do wielu obiektów, zdarzenie lub stan odnosi się kolejno do różnych subiektów i przedmiotów, osłabienie intensywności, inchoatywność, finitywność, kauzatywność i przebieg na powierzchni [Toporišič 2000: 218]. Zwłaszcza dwa ostatnie elementy znaczeniowe (obok dokonaności) wyrażane są przez formacje przedrostkowe w analizowanym materiale.

Słoweńskie użycia *pozeleniti*, np. *Nekaterim vsako leto tudi po tridesetkrat pozelenijo alkatostni baloni* ‘Niektórym każdego roku pozielenieją/zzielenieją balony od alkomatów’; *pomodriti*, np. *Noga je vse bolj otekala in pomodрила* ‘Noga jeszcze bardziej spuchła i zsiniała’, nie występują w wymienionych w kontekstach w znaczeniach kauzatywnych.

2.2.3. Jedną z funkcji prefiksu *pri-* czasowników słoweńskich wymienioną przez Toporišiča jest wyrażanie przebiegu zdarzenia z mniejszą intensywnością lub nie do końca¹⁰. Materiał słoweński poświadcza tylko przenośne *pričrniti da so me sovražniki v Ljubljani pričrnili* ‘że mnie oczernili wrogowie w Lublanie’ (Frane Levstik „Pokljuk”).

2.2.4. Prefiks *raz-* wchodzi w skład czasownika *razbeliti*, np. *Orodje so prej razbelili v žerjavici, da je razžarjena kovina zažgala rano in ustavila krvavitev* ‘Broń najpierw rozpalili do białości w żarze tak, że rozpalone żelazo przypaliło ranę i zatamowało krwawienie’. Toporišič wymienia ten leksem jako przykład formacji prefiksальной wyrażającej zwiększoną intensywność zdarzenia lub stanu.

2.2.5. Prefiks *u-* w badanym materiale zawiera czasownik *ubeliti*, np. *Marija je ubelila platno* ‘Maria wybieliła płótno’. Wśród wymienionych przez Topo-

¹⁰ Takie znaczenie wnoszone przez prefiks *przy-*, o którym pisze J. Toporišič, (słow. *pri-*) możemy odnaleźć w polskim materiale. *Kosmetyczka przyczerlniła brwi i rzęsy* – *Kosmetyczka lekko / nie do końca zabarwiła rzęsy i brwi na czarno* vs. *Kosmetyczka uczerniła brwi i rzęsy* vs. *Kosmetyczka poczerlniła brwi i rzęsy*.

rišiča funkcji tego prefiksu w omawianym przykładzie widoczna jest przede wszystkim kategoria aspektu (dokonaność).

2.2.6. Prefiks *za-* buduje czasownik *začrniti* – *Zavezniški bombniki so začrnili nebo nad Vrhniko leta 45'*, 'Bombowce sojuszników zaczętniły w 1945 roku niebo nad Vrhniką'. Przytoczony przykład wskazuje na jedną z funkcji formacji czasownikowych tworzonych przez prefiks *za-*, jaką jest oznaczanie pokrycia, zakrycia czegoś przez coś [Toporišič 2000: 223].

2.3. Podobieństwa i różnice między językiem polskim i słoweńskim w zakresie prefiksalnych formacji kauzatywnych z nazwą barwy w parafrazie.

Pod względem budowy słotwórczej (zastosowanie prefiksów) i znaczeń niesionych przez kauzatywne formacje prefiksalne czasowniki z nazwą barw w parafrazie w języku polskim i słoweńskim wykazują znaczne podobieństwa. W materiale polskim w analizowanej grupie czasowników występuje siedem prefiksów: *o-* por. *osrebrzyć*, *ozłocić*; *po-* por. *pobielić*, *poczernić*; *przy-* por. *przyczernić*; *roz-* por. *rozbielić*; *u-* por. *ubielić*; *wy-* por. *wybielić*, *wyzłocić*; *za-* por. *zabielić*, *zaczernić*, *zaczzerwienić*. Materiał słoweński dla analizowanego zbioru formacji prefiksalnych dysponuje sześcioma prefiksami: *o-* por. *obeliti* 'pobielić'; *po-* por. *pobeliti* 'pobielić'; *pri-* por. *pričrniti* 'przyczernić'; *raz-* por. *razbeliti* 'rozbielić'; *u-* por. *ubeliti* 'ubielić'; *za-* por. *začrniti* 'zaczernić'.

3. Zagadnienia składniowe

Cechą charakterystyczną predyktorów realizujących predykaty kauzatywne jest różny stopień ujawnienia elementów struktury predykatoowo-argumentowej. Na płaszczyźnie językowej mogą pojawić się tylko argumenty przedmiotowe będące częścią struktur propozycyjalnych argumentów nieprzedmiotowych implikowanych przez predykat kauzatywny. Budowa semantyczna struktur z predykatem kauzatywnym (obecność dwóch argumentów propozycyjalnych) umożliwia nominalizację realizujących je zdań. Te dwie tendencje, czyli ujawnianie tylko argumentów przedmiotowych przy wyrażeniu będącym realizacją predykatu kauzatywnego, oraz nominalizacja argumentu skutku bądź przyczyny albo obu tych argumentów jednocześnie, występują w konstrukcjach zdaniowych tak polskich, jak i słoweńskich.

3.1. Materiał polski.

3.1.1 Klasyczną realizacją struktur zawierających predykaty kauzatywne jest występowanie na powierzchni w zdaniach jedynie argumentów przedmiotowych zamiast argumentów propozycyjalnych skutku i przyczyny, np. *Jan bieli ścianę – Swoim działaniem Jan powoduje, że ściana staje się biała. Jan robi tak, że ściana staje się biała*. Materiał poświadcza wiele konstrukcji z wyrażonymi argumentami przedmiotowymi, np. *Kosmetyczka czerni brwi. Uczeń*

czerni papier. Dentysta wybiela zęby. Beskidzki Nikifor pobielił ściany, strop, rozłożył dywan i wypełnił starą stajnię rządami obrazów i lipowych rzeźb.

3.1.2. Realizacje struktur semantycznych budowanych przez predykaty kauzatywne w języku polskim wykazują tendencję do wyrażania argumentów przedmiotowych przyczyny i skutku w postaci znominalizowanej. Skłonność do nominalizacji jest wyrazem dążenia do kondensacji treści w języku. Umożliwia również nieujawnianie treści wszystkich potencjalnych argumentów [Korytkowska, Małdzińska 2002]. Materiał polski z predyktorami parafrazowanymi przez nazwy barw zawiera wiele przykładów z argumentami propozycjonalnymi w postaci znominalizowanej, np. *Naświetlanie brązowi skórę; Choroba wątroby zażółciła skórę; Turystyczne upodobania mam brązowi buźki nordyckich, płowych zazwyczaj dzieci; Mróz zaczerwienił nosy.* Materiał poświadcza wiele przykładów, w których wyniesiony zostaje jeden argument przedmiotowy z argumentu nieprzedmiotowego przyczyny, np. *Lakier paskudnie zażółcił ozdobny wieszak.* Zdanie to można rozwinąć przez frazę z nomen *Zastosowanie lakieru paskudnie zażółciło ozdobny wieszak* albo poprzez frazę zdaniową, np. *To, że artystka zastosowała lakier, paskudnie zażółciło ozdobny wieszak.* Zdanie *Balsam szybko brązowi skórę* może zostać wyrażone także przez frazę z nominalizacją *Zastosowanie balsamu szybko brązowi skórę.*

3.2. Materiał słoweński.

3.2.1. Argumenty przedmiotowe ujawniane w pozycji argumentów propozycjonalnych.

Na płaszczyźnie formalnej ujawnione są tylko argumenty przedmiotowe. Predykat z nazwą barwy i predykcja niosąca treść powodowania realizowane są przez jedną jednostkę werbalną, np. *beliti* ‘bielić’, *Janez beli hišo* ‘Jan bieli dom’; *modriti* ‘nadawać niebieską barwę’ – *Sosed modri zid* ‘Sąsiad powoduje, że ściana staje się niebieska’.

3.2.2. Nominalizacje.

Materiał słoweński potwierdza hipotezę, iż verba realizujące predykaty kauzatywne wykazują skłonność do nominalizacji argumentów propozycjonalnych. Argument nieprzedmiotowy przyczyny może wystąpić w postaci znominalizowanej, np. *Sneženje je pobelilo tudi planine in gore okoli Bohinja* ‘Opady śniegu pobielili hale i góry w okolicach Bohinja’, *Včeraj opoldne je toča, debela kot oreh, približno 20 minut klestila Mirno Peč in jo pobelila* ‘Wczoraj w południe grad wielkości orzechów około 20 minut walił w Mirno Peč i ją pobielił’. Argumenty nieprzedmiotowe zarówno przyczyny, jak i skutku mogą być realizowane przez frazy znominalizowane, np. *Obilno sneženje ponekod v Evropi povzroča številne težave, tudi v prometu. Po dolgih letih je pobelilo tudi letoviško mesto na Portugalskem* ‘Silne opady śniegu gdzieś w Europie powodują duże utrudnienia, również w ruchu drogowym. Po wielu latach pobielili

także miejscowość letniskową w Portugalii'. Jeden z argumentów przy predykcje wewnętrznym przyczyny staje się wykładnikiem propozycji. Zastępuje on argument nieprzedmiotowy, np. w zdaniu *Sneg je okrog pol petih zjutraj pobelil obalna mesta ter prekril tudi čolne in ribiške mreže* 'Okolo wpół do piątej śnieg pobielil nadmorskie miejscowości. Pokrył też łodzie i rybackie sieci' fraza *sneg* 'śnieg' jest wykładnikiem argumentu nieprzedmiotowego przyczyny, który może być również wyrażony w postaci znominalizowanej przez nomen abstractum *Sneženje* 'opady śniegu' bądź przez frazę z verbum finitum *To, da sneži* 'To, że pada śnieg'. Podobnie w zdaniu *Včeraj popoldne je Beograd pobelil prvi letošnji sneg*. 'Wczoraj po południu pierwszy tegoroczny śnieg pobielil Belgrad' wykładnikiem argumentu przyczyny jest fraza nominalna *prvi letošnji sneg*.

3.2.2.1. Sposób formalnego wyrażenia instrumentu.

Na płaszczyźnie gramatycznej w obu językach możliwe jest ujawnienie narzędzia/przedmiotu, przy udziale którego nastąpiła zmiana barwy. Dla obu języków narzędzie wyrażone jest przez formę gramatyczną Instrumentalu. W języku polskim możliwe są konteksty: *Kosmetyczka przyczerniła brwi henną. Masażysta brzązowił ciała zawodników maścią. Dentysta wybielał zęby specjalną pastą. Pobielil kamienie wapnem i ponumerował je czarną farbą.*

W języku słoweńskim *Zobozdravnik je pobelil zobe s sredstvi/s preparati*. 'Dentysta wybielił zęby środkami/preparatami' *Umetniki so pozelenili Paris s palmami* 'Artyści ustroili Paryż zielenią palm'.

3.2.3. Blokady dla niewypełnienia miejsc argumentowych.

Zarówno w polskim, jak i w słoweńskim materiale niemożliwe jest niewypełnienie pozycji argumentowej przez argument przedmiotowy reprezentujący argument zdarzeniowy skutku: **Jan bieli* zdanie niepełne, niegramatyczne. Podobnie w języku słoweńskim **Janez beli*.

3.3. Porównanie właściwości składniowych badanych czasowników w obu językach.

Zarówno materiał polski, jak i słoweński poświadczają tendencję charakterystyczną dla predykatów kauzatywnych do realizacji argumentów propozycjonalnych bądź tylko przez reprezentujące je argumenty przedmiotowe. W obu językach treść argumentów propozycjonalnych może być wyrażona przez nominalizację. Zarówno dla polskich, jak i dla słoweńskich czasowników realizujących predykaty kauzatywne charakterystyczna jest blokada niewypełnienia pozycji argumentowej dla argumentu przedmiotowego reprezentującego argument propozycjonalny skutku.

Wnioski

Czasowniki z nazwą barwy w parafrazie będące realizacjami predykatów kauzatywnych w materiale polskim i słoweńskim charakteryzują się wieloma podobieństwami. Podobny jest inwentarz analizowanych jednostek werbalnych. Także repertuar i funkcje prefiksów wchodzących w skład formacji prefiksalnych w obu językach są podobne. W zakresie budowy semantycznej struktury predykatowo-argumentowej i jej realizacji syntaktycznej w obu językach występuje zjawisko zastępowania argumentów nieprzedmiotowych przez frazy będące realizacjami argumentów przedmiotowych. Zarówno polski, jak i słoweński materiał poświadczają zjawisko nominalizacji argumentów propozycjonalnych implikowanych przez predykat kauzatywny.

Bibliografia

- [Ampel-Rudolf 1994] – M. Ampel-Rudolf, *Kolory. Z badań leksykalnych i składniowo-semantycznych języka polskiego*, Rzeszów.
- [Berlin, Kay 1969] – Berlin, Kay, *Basic colour terms: their universality and evolution*, Berkeley.
- [Chrzanowicz 2000] – A. Chrzanowicz, *O książce Aliny Kreisberg **Le storie colorate**, [w:] *Studia z semantyki porównawczej. Nazwy barw. Nazwy wymiarów. Predykaty mentalne*, pod red. R. Grzegorzczkovej, K. Waszakowej, cz. 1, Warszawa, s. 189–198.*
- [Grzenia 1993] – J. Grzenia, *Założenia opisu pola semantycznego barw w języku polskim*, „Język Polski”.
- [Karolak 1984] – S. Karolak, *Składnia wyrażen predykatywnych*, [w:] *Gramatyka współczesnego języka polskiego. Składnia*, pod red. Z. Topolińskiej, Warszawa.
- [Korytkowska 1992] – M. Korytkowska, *Typy pozycji predykatowo-argumentowych*, *Gramatyka konfrontatywna bułgarsko-polska*, t. 5, cz. 1. Warszawa.
- [Korytkowska 2004] – M. Korytkowska, *Struktura semantyczna predykatora a zjawisko braku wypełnienia pozycji argumentowej (na materiale bułgarskim i polskim)*, „Południowosłowiańskie Zeszyty Naukowe. Język – Literatura – Kultura”, z. 1, s. 9.
- [Korytkowska, Małdżiewa 2002] – M. Korytkowska, W. Małdżiewa, *Od zdania złożonego do zdania pojedynczego (nominalizacja argumentu propozycjonalnego w języku polskim i bułgarskim)*, Toruń.
- [Kreisberg 2000] – A. Kreisberg, *Beleet parus odinokij*, „Kwartalnik Neofilologiczny” 2000, XLVII, nr 1.
- [Ostromęcka-Frączak 1996] – B. Ostromęcka-Frączak, *Slovensko-Poljski Slovar*, Ljubljana.
- [Słownik 2004] – *Uniwersalny Słownik Języka Polskiego PWN*.
- [SSKJ 2000] – *Slovar slovenskega knjižnega jezika*, elektronska izdaja, SAZU In ZRC SAZU, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša in avtorji, Ljubljana.
- [Studia] – *Studia z semantyki porównawczej. Nazwy barw. Nazwy wymiarów. Predykaty mentalne*, pod red. R. Grzegorzczkovej, K. Waszakowej, cz. 1 – 2000, t. 2 – 2003, Warszawa.
- [Szumska 2006] – D. Szumska, *Przymiotnik jako przyłączone wyrażenie predykatywne*, Kraków.

- [Termińska 1983] – K. Termińska, *Składnia czasowników kauzatywnych we współczesnym języku polskim*, Katowice.
- [Tokarski 1995] – R. Tokarski, *Semantyka barw we współczesnej polszczyźnie*, Lublin.
- [Toporišič 2000] – J. Toporišič, *Slovenska slovnica*, 4., izdaja, Maribor.
- [Wróbel 1978] – H. Wróbel, *Południowosłowiańskie i polskie derywaty od nazw barw*, [w:] *Зборник на трудовите од в научна дискусија*, Охрид 28–31. VII 1978.
- [Wróbel 1999] – H. Wróbel, *Czasownik*, [w:] *Gramatyka współczesnego języka polskiego. Morfologia*, cz. 2, pod red. R. Grzegorzczukowej, R. Laskowskiego, H. Wróbla, Warszawa.

Agnieszka Zatorska

POLISH AND SLOVENIAN PREDICATES WITH NAME OF COLOUR IN THEIR PARAPHRASES

(Summary)

The article is devoted to Polish and Slovenian verbs. The text is divided into three parts. The first part presents the inventory of verbal units paraphrased with adjectives of colour. Verbs are concentrated around adjectives of colour in two sets (Polish & Slovenian). For example for adjective *biały* in their paraphrase the following verbs are mentioned: *bielić*; *pobielić* – *pobielać*; *rozbielić* – *rozbielać*; *wybielić* – *wybielać*; *zabielić* – *zabielać*. The Slovenian data consist the following lexems connected with adjective *bel* ‘biały’: *beliti*; *obeliti*, *pobeliti*, *razbeliti*, *ubeliti*. The second part of the article contains a derivational characteristic of chosen verbs. Functions of verbal prefixes are stressed. The shape of prefixes and their functions show many similarities in both languages. The third part concerns Semantic and Syntactic problems. The Predicate Argument Structure of causative predicates is taken under consideration. The causatives with adjectives of colour in paraphrase tend to express propositional arguments in nominalization.